

Introduktion – baggrund og tradition

Mortensaften – den 10. november – er mest kendt for, at mange familier spiser and eller gås denne aften. Navnet Morten er i dette tilfælde en fordanskning af Martin, for dagen efter – altså den 11. november – er opkaldt efter biskop Martin af Tours, som levede og virkede i sidste halvdel af 300-tallet. Martin var kendt for sit empatiske væsen og sit varme hjerte – især for de fattige og syge – og blev derfor opfattet som en hellig mand.

Der er flere fortællinger om Martin, som man kan knytte til ved denne dag. Den første af dem er den mest berømte og samtidig den, der har givet anledning til stadig at fejre dagen med at spise fjerkræ.

Da indbyggerne i Tours ville udnævne Martin til biskop, gemte han sig i en gåsesti. Gæssene brød sig ikke om besøget, og de skræppede op og afslørede Martin, der blev fundet og tvunget til at påtage sig embedet som biskop over byen. Som hævn over gæssene foranstaltede Martin, at alle husstande en gang om året skulle slagte mindst én gås og spise den på den dag, hvor han blev afsløret. Sådan fik Martin sin hævn over de åbenmundede gæs. Gæs var tidligere ikke så almindelige i Danmark, og da de var meget dyre, begyndte man også at spise andre fjerkræ i stedet for gæs aftenen før Mortensdag. Det fortælles også, at man ledte efter Martin med en lanterne. Derfor har det i Slesvig været skik, at børnene går optog med lanterner og tager syngende afsked med sommertiden og dens lys.

I forlængelse af denne fortælling er det nærliggende at tematisere det at gemme

sig. For hvorfor finder man det nødvendigt eller har lyst til at gemme sig? Vægrer men sig ved noget, fordi man er bange for at fejle og ikke gøre sit bedste? Profeten Jeremias vægrede sig også, da han blev kaldet til profet, men lod sig overbevise om, at der var brug for ham (Jer 1,4-19). I forlængelse af dette kunne man fremhæve, at man skal have tillid til sig selv og ikke gemme det væk, man kan bidrage med (Matt 5,13-16).

En anden fortælling om Martin handler om, at han en dag så en tigger i stor nød sidde ved byporten til den franske by Amiens. Alle gik forbi uden at hjælpe ham, men Martin stoppede op for at hjælpe. Martin var på det tidspunkt en fattig soldat, og han ejede kun et sværd og en kappe. Så tog han sværdet og delte kappen i to og gav tiggeren den ene halvdel. Natten efter så Martin i en drøm Jesus med den ene halvdel af kappen på; tiggeren var altså Jesus. Her er det tydeligt, at scenen har store ligheder med lignelsen om den barmhjertige samaritaner (Luk 10,23-37), som man kunne behandle på flere forskellige måder – ikke mindst generelt som eksempel på den næstekærlighed, som tilsyneladende var grundlaget for Martins popularitet og dermed årsag til, at vi overhovedet har noget, der hedder Mortensaften.

Endelig er der en anden og langt mere kendt Martin, der blev døbt den 11. november og derfor bærer dette fornavn. Han hed Luther til efternavn og er således biografisk knyttet til denne dag. Skulle man knytte noget af hans liv sammen med ovenstående fortælling kunne det være fortællingen om, at han under et tordenvejret gemte sig under et stort træ og lovede, at han ville gå i kloster, hvis

han overlevede. Lynet slog ned tæt på ham, men han overlevede, gik i kloster og reformerede siden den kristne kirke. Måske forsøgte Luther at gemme sig for tordenvejret, men blev fundet af Gud, som holdt hånden over ham? En af hans senere erkendelse var, at man ikke skulle gøre sig fortjent til Guds kærlighed – over for Gud er man altid god nok. Desuden kunne man ikke gøre noget for at finde Gud – for Gud havde allerede fundet én.

Bibeltekster

En række bibeltekster kan anvendes i denne sammenhæng

- Jer 1,4-19
- Matt 5,13-16
- Matt 25,14-30
- Luk 10,23-37
- Rom 3,21-24
- Kol 3,16
- 1 Tim 4,1-5

Traditionsstof

Martin af Tours
At skjule sig og komme frem
At spise andesteg

Salmer og sange

Fra *Den Danske Salmebog*

- 30: Op, alle som på jorden bor (3)
- 335: Flammerne er mange (1)
- 367: Vi rækker vore hænder frem (1)
- 370: Menneske, din egen magt (1)
- 371: Du fylder mig med glæde (3)
- 487: Nu fryde sig hver kristen mand (3)
- 732: Dybt hælder året i sin gang (3)
- 785: Tunge, mørke natteskyer (3)
- 786: Nu går solen sin vej (3)

Fra *100 salmer*

- 861: Herren svinger tryllestaven (1)
- 862: Gå i mørket med lyset (1)

- 889: Du skal elske din næste som dig selv (2)

Fra *Kirkensangbogen*

- 857: Hjælp os, Gud, at leve (2)
- 862: Gud, giv os sindsro (1)
- 878: Det var ved et tilfælde (2)
- 882: Du, de forfulgtes Gud (1)

Fra *andre udgivelser*

- Sendte er vi alle her af Gud (1)
- Del med andre (2)

Fra *Højskolesangbogen*

- 33: Nu fryde sig hver kristen mand (3)
- 34: Vor Gud han er så fast en borg (3)
- 61: Menneske, din egen magt (1)
- 69: Du skal elske din næste som dig selv (2)
- 375: Dybt hælder året i sin gang (3)
- 579: Tunge, mørke natteskyer (3)
- 590: Nu går solen sin vej (3)

Fra *andre udgivelser*

- Sendte er vi alle her af Gud (1) (Salmer fra broen)
- Del med andre (2) (Salmer, Spejderforlaget)
- Når du vil (3) (Lutherrosen)

Korsatser

Ligestemmigt kor

- At sprede det gode i verden (Salmer med omkvæd, Birgitte Agerskov Buur, forum for rytme i kirken, 2012) - SS+bec.
- Brug det talent (Sigurd fortæller bibel historier, Dansk Sang i samarbejde med Danmarks kirkelige Mediecenter) - unis.+bec.
- Gå i mørket med lyset (Erling Lindgren, privat tryk) -SA+diskant
- Jordens salt (John Høybye, Cantorinus III, Edition Egtved) - SSA+org.

- Lad Kristi ord bo i rigt mål hos jer (Michael Bojesen, Lutherrosen, FUK 141) - SA/SSAA
- Nu fader dagens tone ud (Anne Od gård Eyermand, Salmer i natten, Forum for rytme i kirken) - SSA+klav.
- Nu fryde sig hver kristen mand (Phillip Faber, Lutherrosen, FUK 141) - SSA+org./klav.
- Sendte er vi alle her af Gud (Janne Mark, Salmer fra broen, Kirkefondet) - SSA+bec.
- Syng en ny sang for Herren (Phillip Faber, Lutherrosen, FUK 141) - SSA+klav.
- Vor Gud han er så fast en borg (Willy Egmosen, Lutherrosen, FUK 141) - SS+org.

Blandet kor

- Gå i mørket med lyset (Erling Lindgren, Nu mister mørket magten, Dansk Sang) – SATB
- Lad Kristi ord bo i rigt mål hos jer (Michael Bojesen, Lutherrosen, FUK 142) – SATB
- Nu fryde sig hver kristen mand (Phillip Faber, Lutherrosen, FUK 142) - SATB+org./klav.
- Når I kommer sammen (Bo Gunge, Lutherrosen, FUK 142) – SATB
- Vor Gud han er så fast en borg (Bo Gunge, Lutherrosen, FUK 142) - SATB

Sigurd fortæller om Luther (Sigurd Barrett, Politiken)

Andre kunstneriske udtryk

Litteratur og digte

- Begik du livet (Tom Kristensen)

Fysiske rammer

Kirken

Samarbejdspartnere

Sammenskuds-spisning (dele)

'Alle er gode til noget'

Begyndere fra musikskolen

Lægfolks medvirken: at gøre det godt nok – lade det gå så godt, som det kan